

■ Živě si dokážu představit rozhořčené čtenáře, kteří pobouřeni krouží hlavou nad tím, jak je to možné, že Československý loutkář věnuje drahocenné místo divadlu, které nemá s loutkami nic společného, anebo dokonce recitaci! Neboť — co je nám, loutkářům, po tom, jak děti hrají divadlo, nebo dokonce jak a co recitují! Nás přece děti zajímají jenom tehdy, když drží v rukou loutky. A basta!

Odpovědi na takovéto a podobné pochybnosti má být nejen tenhle článek — který je vlastně recenzí 19. kaplického divadelního léta a několika vystoupení na 16. národní přehlídce dětských recitátorů a recitačních kolektivů. Odpovědi mohou být právě tak materiály zařazo-

DĚTSKÉ DRAMATICKÉ STUDIO ZK ROH ZBC HRADEK U ROKYCAN — HASTŘMANI PRINCEZNIČKA

vané do rubriky Děti hry divadlo, a vlastně i její profil tak, jak za téměř třiletou existenci vykrystalizoval.

Kaplické divadelní léto mělo pořadové číslo 19. Neodpovídá to ovšem tak docela skutečnosti, protože národní přehlídka se v Kaplici konala poprvé až v roce 1974. Předcházejících pět kaplických přehlídek dětských souborů mělo pouze krajský, jihočeský statut a díky májovému termínu i odlišný název — Kaplická divadelní jara. Od KDL se však KDJ lišila ještě jednou „drobností“ — byly to přehlídky výhradně dramatických, nikoli i loutkářských souborů. A i když se dětská loutkářská vystoupení na národních přehlídkách v 1. polovině 70. let [ve Zdáru nad Sázavou] objevila, nebyla ona logická symbióza ještě pravidlem. Teprve od roku 1974 má kaplická přehlídka podtitul „národní přehlídka dětských divadelních a loutkářských souborů“. Teprve od té chvíle žijí tyto dvě větve dětského divadla oficiálně pod jednou střešou. A těch čtrnáct let prokázalo, že dramatická výchova je pro obě větve dět-

DĚTI HRY DIVADLO

ského divadla nezbytná, že je doslova jejich společným kmenem.

Praxe posledních let navíc ukazuje, že je tu ještě třetí větev, která ze společných kořenů dramatické výchovy vyrůstá — a tou je dětský přednes, zejména přirozeně přednes kolektivní.

Hovoříme-li tedy o dětské dramatické výchově, nelze dnes už brát zřetel jen

které se jen s obtížemi jednoznačně zafazují do té či oné přehlídky — jednoduše proto, že se napájejí z obou zdrojů, že využívají postupů jak divadla, tak přednesu. Dokonce je právě toto v současné době velice produktivní a podnětný typ práce s dětským souborem. Není to jistě náhoda. V určité fázi práce s jakýmkoli dětským souborem — dramatickým, nebo loutkářským — pochopí vní-

DRAMATICKÁ VÝCHOVA = divadlo + loutky + přednes

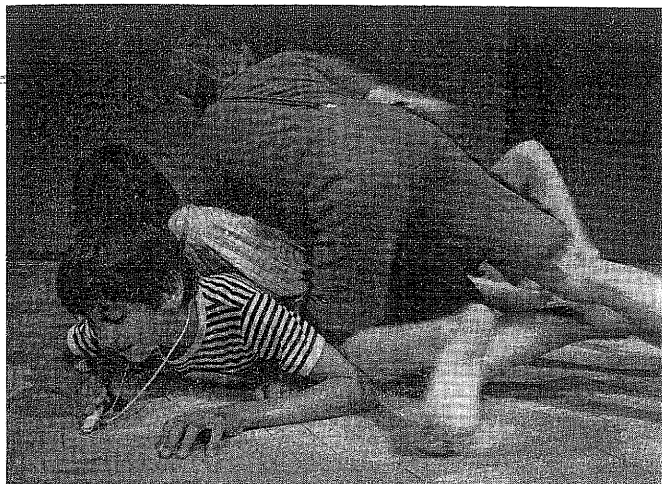
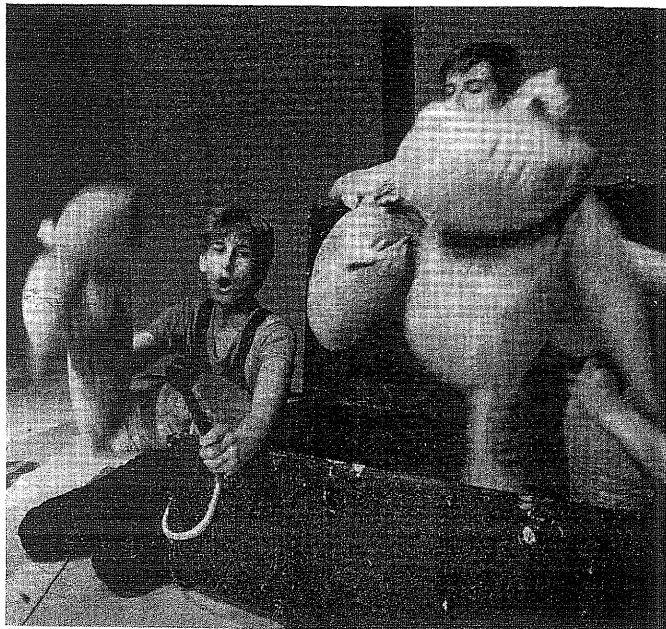
na kaplické přehlídce, ale právě tak i na přehlídce mělnické, na přehlídce dětských recitátorů.

Pro situaci dětské dramatické výchovy je dnes příznačné, že každoročně vzniká řada pořadů dětských souborů,

navy vedoucí, že je užitečné soustředit se na řeč. A to nejen kvůli technice a kultuře mluvy, ale i proto, aby se děti naučily jednat slovem, aby dokázaly slovně komunikovat.

Typickým příkladem je Jiřina Lhotská, která začala zcela nedávno pracovat na LŠU v Mělníce. Ačkoliv jí jde v práci s dětmi především o divadlo, věnovala se s novým dětským kolektivem na LŠU hlavně přednesu, ovšem kolektivnímu, a výsledkem bylo velice zda-

LOUTKÁŘSKÝ SOUBOR ODPM KG BRATISLAVA — ROZPRÁVKY O PRINCEZNÁCH, ALEBO KDE BOLO, TAM BOLO

LŠU PÍSEK — BUŮ FIT!

řilé pásmo GROTESKY, sestavené z několika čísel sbírky Michala Černíka Neplašte nám švestky. Grotesky byly vzácnou ukázkou toho, k čemu může tvořivému vedoucímu posloužit práce na recitačním pásmu: k výchově k rytmickému čtení, k jednání slovem, k čtení, chápání a respektování tvaru. Což jsou všechno schopnosti a dovednosti nezbytné pro každého, kdo se chce zabývat divadlem.

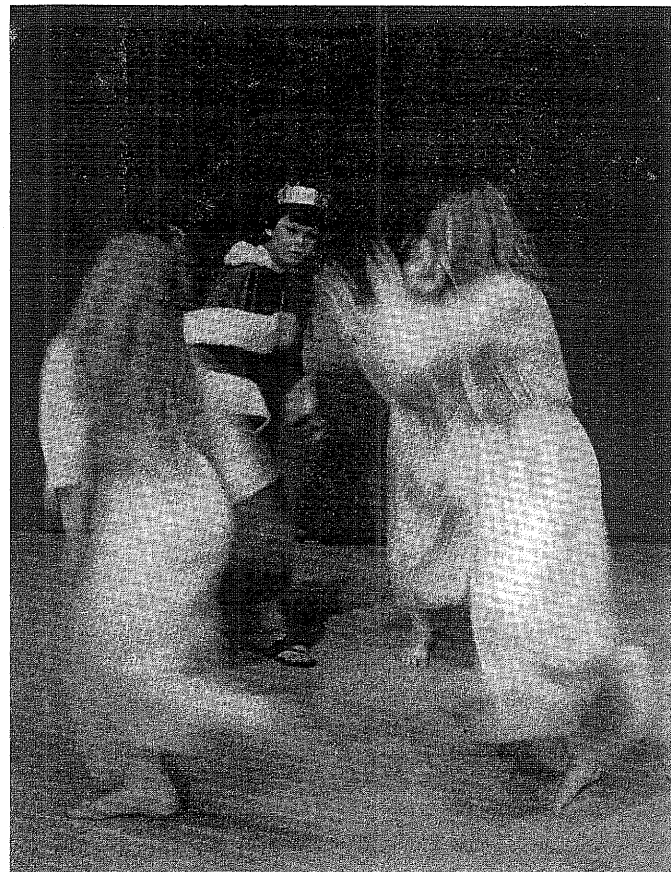
Obdobný smysl a obdobné výsledky má i práce Vlasty Zumrové, jejíž soubor Pampelišky ODPM Prachatice přivezl do Mělníka POHÁDKU O VELKÉM HLÁDU Eubomíra Feldeka — drobné vystoupení na pomezí divadla a kolektivního přednesu, založené na hře s rytmem, respektive temporytmem a na hře se slovy.

Vystoupení souboru malých dětí Sluníčko ZŠ Smolkova z Prahy 4, který vede Jana Zvolánková, ukázalo, že i prvníáci a druháci mohou pod citlivým vedením být nejen roztomilí (což jim moc práce nedá), ale že mohou získat i elementární komunikativní dovednosti, které jsou solidní přípravou k slovnímu jednání. Jejich pásmo z veršů současných českých básníků MÁME RÁDI ZVÍŘATA patřilo v Mělníce právem mezi ta nejúspěšnější vystoupení — stejně jako další vystoupení malých dětí, tentokrát z jablonecké LŠU (vede je Libuše Hájková), MALÍ SPORTOVCI.

Marie Husinecká, učitelka LŠU v Písku, je příkladem vedoucí, jejíž práce zasahuje od samého počátku její činnosti systematicky jak do kolektivního přednesu, tak do divadla. Letošní rok se dokonce její jméno objevilo jak na přehlídce mělnické, tak na přehlídce kaplické. A obě vystoupení jejích dětí — každé po svém [v Mělníce vystupovala dospívající děvčata, v Kaplici kluci ze čtvrtých tříd] — byla ukázkou příkladné pedagogické práce, v níž Marie Husinecká s úspěchem využívá rytmických a také

pohybových her a cvičení. V Mělníce vystoupil kolektivek dospívajících děvčat s pásmem veršů Jana Rejžka a Lenky Ryvolové JSI MOJE PRVNÍ ZBLÁZNĚNÍ a v Kaplici zahrála šestice kluků jednu z kapitol populárních Mikulášových patálií od francouzského spisovatele Reného Goscinnyho v drammatizaci Marie Husinecké pod názvem BUŮ FIT! Rytmické čtení, ke kterému jsou děti v písecké LŠU vedeny, ubránilo první, teenagevský pořad před nebezpečím sentimentality, do níž by skupinka děvčat nýčích o lásce mohla upadnout, a druhému pořadu, bobtnajícimu pod náporom těžko usměrnitelné klukovské energie, dodalo řád a tvar. Nutno dodat, že pořad Buť fit! má i z divadelního hlediska velice šikovnou koncepci. Je to vlastně chorické vyprávění jedné prázdninové epizody z mořské pláže, které je občas rozehráváno drobnými dramatickými momentkami a dialogy. Skupinka kluků vypráví a demonstruje s vervou a neobyčejnou chu-

HUDEBNĚ DRAMATICKÝ SOUBOR HOSTIVIT ZS HOSTIVICE — HRA O DOROTE

Práce s loutkou, respektive s předmětem, a její možnosti, dosud relativně málo využívané v dětské dramatické výchově, byla už v Kaplici několikrát na pořadu dne. Ale zatím se o ní spíše jen mluvilo či psalo, méně se na ni myslelo při přípravě seminářů. Je to ostatně vidět i na menším podílu loutkářských souborů na kaplických přehlídkách a na ne vždy přesvědčivých výsledcích, s nimiž na národní přehlídce přijíždějí. Mám za to, že možnost loutkového divadla a divadla předmětů je v dětských souborech stále ještě málo využíváno — ačkoliv právě loutka a předmět mohou práci s dětmi nejen zpestřit, ale i obohatit o nové prvky. Neboť loutka (předmět) a práce s ní mohou být — jak ukazuje dlouhodobá činnost např. Milady Mašátové z Olomouce a Hany Budínské z Prahy — účinnými prostředky dramatické výchovy. Ovšem pod jednou podmínkou — že práce s loutkou bude vyrůstat ze

DĚTSKÝ SOUBOR KVÍTKA ZS LESNÍ LIBEREC — O DÍVCE VASILISE

TŘÍDNÍ KOLEKTIV 3. LŠU PLZEŇ — POHÁDKA O HONZOVI

zí zážitek malého Mikuláše a jeho přátel z prázdninového pobytu u moře, kde jsou terorizováni nadměrně aktivním pedagogickým pracovníkem — tělocvikářem. Part dospělého (tělocvikáře) je řesen vždy chórem (unisono). Odpadá tím jednak problém, jak hrát postavu dospělého, jednak tím Marie Husinecká získala velmi účinný a efektní frázovací a rytmizační prostředek inscenace.

V hraniční zóně mezi kolektivním přednesem a divadlem se pohybovala také zajímavá inscenace souboru Kvítka ZS Lesní z Liberce, která byla na programu KDL. Azalka Horáčková, opět vedoucí, která se soustavně věnuje přednesu i divadlu, pracovala na dramaturgii klasické ruské pohádky O DÍVCE VASILISE v Kruhu autorů a dramaturgů dětského divadla (při ÚKVC) a v průběhu kralupské konzervatoře pro vedoucí dětských souborů (viz ČsL 1987, č. 4, str. 86—87). O tom, jak zajímavého výsledku se ve své dramaturgické činnosti dopracovala, se mohli čtenáři ČsL už přesvědčit — dramaturgii jsme i s komentářem uveřejnili letos v čísle 5 na stranách 118—119. Proto jen dodejme, že inscenace libereckého souboru potvrdila i v Kaplici kvalitu textu, ale také dala plně za pravdu autorce dramaturgického komentáře Zdeňka Joskové v tom smyslu, že takto koncipovaná dramaturgie, založená na chórckém vyprávění, vyžaduje od dětí velkou dávku rytmického citění, schopnost jednat slovem a také nemalou dávku divadelního citění. Což jsou nároky, kterým soubor Azalky Horáčkové ještě se vším všudy nedostává — i když byla liberecká Vasilisa představením kultivovaným, citlivým, pro růst souboru velice cenným a pro kaplickou přehlídku přínosným.

Prokazatelným dokladem užitečnosti prolínání přednesu a divadla je i dlouhodobá činnost Jaroslava Dejla a Evy Seigielové v Třebíči (Dejlovo pásmo

Ahoj, moře jsme uveřejnili letos v čísle 8 v rubrice Děti hry divadlo). V Mělníku předvedl jejich soubor dětí z 5. třídy ZS Gagarinova velice inteligentně sestavené pásmo veršů Jiřiny Záchka KOLIK MÁ PRAHA VĚŽI (těžko už spočítám, kolik náhodně, ledabyle spíacích pásem z této Záchkovy nikoli nejlepší knížky už jsem viděl) a dětskému věku už odrostlý soubor zavítal po svém úspěchu na Wolkrově Prostějově do Kaplice, aby tam mimo program národní přehlídky zahrál vlastní úpravu starého francouzského „muzikálu“ O VERNĚM MILOVÁNÍ AUCASSINA A NICOLETTY. Oběma inscenacím je společná obdivuhodná kultura projevu, metaforické divadelní prostředky, rytmus nikoli jako ozdoba, ale jako kompoziční činitel a nadto i přesná míra vkusu.

základů dramatické výchovy, že se od nich nebudou izolovat, že je bude naopak rozvíjet. Zkušenosti ukazují, že soustředění se v práci s dětmi v y r a d n ě na loutky, na „výuku“ jejich vodění a ovládání, se nevyplácí ani z hlediska pedagogického, ani z hlediska divadelního: Děti, které nejsou vybavené základními dovednostmi, které se nedokáží soustředit, které nedokáží přirozeně komunikovat, které nemají vypěstovanou prostorovou orientaci a prostorové citění, které nemají rozvíjený smysl pro rytmus, které nemají zažitě základy správného tvoření hlasu a správné artikulace — abych jmenoval jen několik základních dovedností a schopností nezbytných pro divadelní práci —, takové děti mohou s těžší úspěš, když jim navíc, k tomu všemu, přibudou starosti s voděním loutek.

SOUBOR KLOBOUČEK LŠU KLIMKOVICE — BAJAJA

Necháme-li stranou vystoupení Milady Mašátové a Hany Budínské, vidíme, že na KDL mají úspěch zpravidla dětské loutkářské soubory začínající, jejichž vedoucí jsou natolik citliví, že pro své děti volí co nejjednodušší typy loutek — nejčastěji plošné loutky nebo loutky-hračky či manekýny. To je také případ obou českých loutkářských souborů, které vystupovaly letos v Kaplici.

Třídní kolektiv 3. LŠU z Plzně, který vede Dana Jandová, si vybral úkol přesně na tělo — jednoduchý veršovaný text Ljuby Štiplové POHÁDKA O HONZOVI, který má jen jednu drobnou vadu — mentorstvím zatížený závěr. Také loutkářské prostředky odpovídaly zatím malým zkušenostem dětí (ale právě tak dobře i jednoduchostí předlohy!). Soubor pohádku rozehrával plošnými loutkami ve volném prostoru, a tak se děti mohly soustředit na to nejdůležitější — na vztahy a na kultivaci přednesu. Jak výstižně řekl na veřejné diskusi o představení zástupce jednoho ze seminářů: „Představení je potvrzením toho, že méně znamená více.“

Problematičtější už byla HASTRMANÍ PRINCEZNICKÁ, s níž přijelo do Kaplice dětské dramatické studio ZK ROH ŽBC Hrádek u Rokycan. Vedoucí souboru Danuše Krabcová, kterou mimochodem známé i z mělnických, přednesových přehlídek, zkomplikovala svým dětem život jednak zbytečným „dvorečkovým“ avodem (inscenace začíná tím, že se děti scházejí na dvorečku, aby si na něco zahrály), jednak nevhodným, přizemním voděním jinak jednoduchých loutek-hraček. Děti byly proto nuceny odehrát celé představení v dost nepříjemné poloze — v předklonu, tedy nejen nepohodlně, ale také se zcela neaktivním těžištěm těla. Je příznačné, že takovýto jen zdánlivě vedlejší detail ovlivnil význam celého jinak vkusného představení.

Ještě problematičtější vyznělo na KDL vystoupení slovenského hosta — dětského loutkářského souboru ÚDPM KG z Bra-

tišlavy, s nímž pracuje Marica Mikulová. Jejich pořad ROZPRÁVKY O PRINCEZ-NÁCH ALEBO KDE BOLO, TAM BOLO byl jen na první pohled loutkářský. Na volné scéně byli děti i loutky (hračky a manekýni), ale jen málokdy jsme byli svědky vztahů mezi loutkami a dětmi i mezi loutkami navzájem. — Ale loutka, má-li být opravdu loutkou, nemůže být jen nošena či přenášena, musí vstupovat do vztahů — jinak je na scéně zbytečná.

A tady už se dostávám k tomu, co loutka může podle mého názoru přinést nového do dramatické hry dětí.

To, co jde tak dobře k duhu dětskému divadlu (antiliuzivnost, odstup od postavy, demonstrace), umožňuje loutka už svou podstatou: hranice mezi hercem (respektive hráčem) a postavou jsou tu jako na dlaní, takže budování a rozvíjení vztahů herců—loutka je tu nezbytné. A

SOUBOR TÁPKA ODPM A MĚOB ZNOJMO — MEIDAN NA DALNICI

DIVADELKO V CIHELNE LŠU PARDUBICE-POLABINY — JUKIKO

v realizaci, v naplňování právě tohoto vztahu tkví podstata loutkového divadla! — Neboť ono pověstné „oživování mrtvé hmoty“ se odvíjí právě odtud, z tohoto bodu. Nemá však pranic společného s pouhým rozhybáním nožiček, ručiček či dokonce očíček (ač je samozřejmě nevyklučuje). Hra s loutkou nemá však nic společného ani s více či méně leda-byřím „vtažením“ loutek či předmětů po jevišti, v domněni, že pouhá přítomnost loutky na scéně zaručí inscenaci loutkovost.

Spolehlivější a smysluplnější cestu za loutkou naznačují podle mého dramatické hry s předmětem a materiálem — tak, jak jich využívají např. Jaroslav Dejl a Eva Scigielová z Třebíče v už zmíněném pásmu Ahoj, moře anebo v letošním recitačním pořadu Kolik má Praha věží.

Mělnické přehlídky recitačních kolektivů zažily už několik úspěšných pořadů inspirovaných folklórem. Jmenujme za všechny alespoň Roste, roste strom souboru Sluníčko z Českých Budějovic (ved. Jaroslava Krčková) z roku 1983. Kaplice, divadelní přehlídky na folklór moc bohaté nejsou. I když i tady jsme v posledních letech zaznamenali dvě inscenace, které z folklóru tak či onak šikovně těžily. V roce 1985 to byly horňácké pohádky souboru z Velké nad Veličkou (ved. Marie Hrbáčová), využívající zejména hudební a taneční folklór, který hrajícím dětem dodnes koluje v krvi, a vloni mimořádná inscenace olomoucké LŠU Žerotín (ved. Milada Mašatová) Sto jí hrůška, která se zas inspirovala lidovým obřadním divadlem, rituálem (viz Čsl 1986, č. 10, str. 238—239). Letošní Kaplice byla svědkem pokusu Dany Říhové, mladé vedoucí středočeského hudebně dramatického souboru Hostivitz z Hostivice, inscenovat HRU O DOROTĚ s využitím prvků lidového tance. Pokus to byl sice pozoruhodný, ale škokbrtnul o malou vybavenost dětí a o to, že jejich

vedoucí se v dramatické výchově teprve začíná orientovat.

Pohybové divadlo nabízí dětskému divadlu velice zajímavé prostředky — zvláště, vezme-li je do ruky vedoucí citlivá, kultivovaná a všestranná, jako je Eva Polzerová, učitelka literárního dramatického oboru LŠU v Klimkovicích. Do Kaplice přijel její soubor Klobouček s hrou Milady Mašatové BAJAJA. Základní princip, který autorka dramatičce nabízí, totiž fakt, že příběh je vyprávěn chorem koníků, dokázala Eva Polzerová zužitkovat právě proto, že svou práci staví z velké části na pohybové výchově. Poetičnosti inscenace šla naproti i dynamická scéna (pohyblivé paravány) a citlivá hudební složka. Jediné, co kaplickému představení scházelo, byla větší razanost v klíčových momentech příběhu.

Už několik let — zejména v Kaplici — probleskuje tu a tam podivný terminus technicus „výpověďové divadlo“, který poprvé použila — co já vím — v souvislosti se svou prací s dětmi a se svými záměry Ljuba Fuchsová z LŠU v Praze 4. Tahle ne příliš přesná nálepka poletovala i kolem velice úspěšné hry Bercius, kterou o dětech ze svého souboru Hudradlo ve Zlivi napsal Mirek Slavík (hrála se na KDL '84). Svým způsobem bylo „výpověďové divadlo“ i kabaretní, respektive text-apelové pásmo Trináctka pro osmičky, s kterým v Kaplici v roce 1985 vystoupil jeden ze souborů Hany Budínkové z ÚDMF v Praze. Letošní rok byl — díky nové sbírce Mileny Lukešové Nahej v trní — zvláště bohatý na pořady, které bychom mohli označit jako pokusy o „výpověďové divadlo“. Objevily se jak na přehlídce kaplické, tak na přehlídce mělnické, ale vlastně i na Loutkářském Chrudimí (viz soubor Tatrmani ze Sudoměřic u Bechyně s pásmem A když je někdy všechno na draka).

Co znamená ono dosti vágní označení „výpověďové divadlo“, nebo spíš co chce znamenat? Vždyť je samozřejmě, že ať už pracují s dětským souborem na jakémkoliv textu či námětu, mělo by mně jít alespoň o dílčí výpověď o kolektivu, kte-

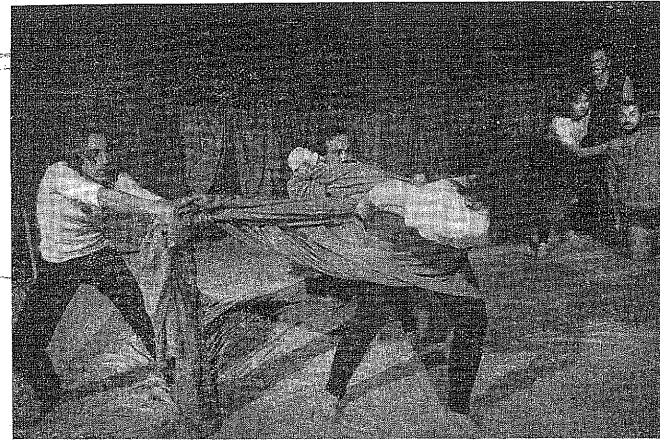
rý vedu, a o jeho členech. Jinak by se má práce s dětmi mýjela účinkem. Ten typ dětského divadla (a vlastně i kolektivního přednesu), který mám na mysli, se ovšem vyznačuje tím, že výpověď o problémech a pocitech hrajících dětí je prvním a hlavním důvodem ke vzniku pořadu — ať už divadelního, nebo recitačního. Jinými slovy řečeno — problémy a pocity interpretů jsou nejen tématem, ale i námětem jejich inscenace: hrají a vypovídají přímo o sobě, aniž k tomu používají „cizích“ příběhů a „cizích“ postav.

Takovéto pořady jsou však daleko křehčí a zranitelnější; a také ovšem riskantnější. Prokázaly to vlastně všechny čtyři letošní inscenace využívající veršů Mileny Lukešové: MEJDAN NA DÁLNICI znojemského souboru Tapka (ved. Petr Zák) na KDL, NAHEJ v TRNÍ souboru Pídivadlo z Nového Města pod Smrkem (ved. Krista a Jiří Bláhovi) a další NAHEJ v TRNÍ souboru Pampelišek LŠU Praha 5 (ved. Marie Kolářová) v Mělníku i pořad A KDYŽ JE NĚKDY VŠECKO NA DRAKA loutkářského souboru Tatrmani ze Sudoměřic u Bechyně (ved. Josef Brůček) na LCH. Potíž netkví jen v charakteru veršů Mileny Lukešové, které jsou daleko více určeny k intimnímu, tichému čtení než k veřejné recitaci. Problémy tohoto typu divadla sice lze podle mého názoru i s genezí takového pořadu. Vsadí-li vedoucí pouze na zaujetí a našení většiny členů souboru ve fázi příprav inscenace, může se stát, že původní impuls, chut' vypovídat, po čase vyprchá nebo odezní, prostě proto, že se interpret po půl roce, po roce dostanou zákonitě zcela jinam, k jiným, relativně aktuálnějšími problémům. Musejí-li však děti v průběhu příprav inscenace hledat spolu s vedoucím, musejí-li se prodírat za významy textu, který vypovídá v prvním plánu o někom jiném než o nich, a za tvarem budoucí inscenace, je větší naděje, že vroleh jejich zaujetí se sejde s premiérou.

To není jen plané teoretizování. K podobnému závěru např. — a myslím, že právem — dospěl po úspěších na mezikrajské a krajské přehlídce a po rozpačitých výsledcích na Volkrově Prostějově a na Loutkářském Chrudimí Josef Brůček, ačkoliv jeho montáž z textů Mileny Lukešové vydržela relativně nejlépe nápor času a vrtochů objektivních a subjektivních okolností. Klíč k jeho úspěchu vidím v tom, že členy svého souboru nechal na jevišti zcela „nahé v trní“ — podal jim pomocnou ruku v podobě vynalézavé a smysluplné, funkční práce s předmětem (látky, spalíky, role papíru).

Hůře už dopadla letos v Mělníku montáž souboru z Nového Města pod Smrkem, i když se domnívám, že řešení Kristy a Jiřího Bláhových stojí za pozornost: Do prózy, povídky Lubora Falteiska o školní lásce, umontovali jako lyrický komentář básničky Mileny Lukešové ze sbírky Nahej v trní.

Nevýrazně a zdánlivě bez zaujetí prezentovali na KDL své „výpověďové divadlo“ Mejdán na dálnici kluci a děvčata z osmých tříd ze znojemského souboru Tapka. Záměrně říkáme: „z dálnic“ bez zaujetí, protože nepochybují o tom, že ze do zvoleného tématu (kudy a jak dál po skončení základní školy?) pustili s vervou a s plným zaujetím. Zradila je

DRC JKP KAPLICE — BYL JEDNOU JEDEN PIP (zábrěr z inspirativního představení souboru dospělých)

však za prvé plytká předloha — próza Vojtěcha Stekláče (která i v dramatičce Petra Záka trpí řadou nejasností) a za druhé fakt, že vedoucí nezvolil dostatečně zajímavý a výrazný stylizační klíč, o němž by se soubor mohl opřít (od dětí se vlastně vyžadovalo až na několik málo momentů civilní psychologické herectví).

Zcela „nahé v trní“ zanechala své děti Marie Kolářová z LŠU Praha 5 v pásmu Nahej v trní, které na krajské přehlídce v Praze na Proseku vyznělo autentičtěji a přesvědčivěji (zřejmě proto, že bylo zcela „čerstvé“, ve stavu zrodu) než na národní přehlídce v Mělníce, kde z něj zůstal jen nepřítis přehledný sled jednotlivých básní a někdy až příliš rafinované, někdy i křečovitosti působící gesta a intonace.

Poslední představení 19. kaplického divadelního léta, u něhož se zastavíme, tvoří zcela samostatnou kapitolu. Je to JUKIKO, dramatičce částí japonské lidové pohádky, kterou pro svůj soubor a se svým souborem LŠU Pardubice-Polabiny připravila Nina Martínková. Zvláště postavení má Jukiko proto, že to vlastně není divadlo v pravém slova smyslu, a tak je osmětne posuzovat a jímžními divadelními kritérii. Jukiko je inscenace založená do té míry na improvizaci, že se představení od představení dost podstatně proměňuje.

S takovýmto typem divadla-nedivadla, které reprezentuje nejradikálnější křídlo dramatické výchovy, přijel před lety (v roce 1983) do Kaplice soubor z Havlíčkovy Brodu (ved. Ludmila Honzová a Eliška Kubátová). Ve své Bílé kočičce přímo před zraky diváků improvizovali na dané situaci, v rámci dané pověry kostry. Tomuto typu dramatické výchovy zřejmě nejdě o inscenaci jako dotazený proces, který neustává ani před eventuelními diváky. (Eventuelními — protože při takovéto práci jsou vlastně —

stejně jako při happeningu — nezúčastnění diváci či přihlížeči nežádoucím elementem.) Přesto si však myslím, že tato cesta — už proto, že není slepá, je jen málo prozkoumaná — by neměla být zcela uzavřena pohledům zvenčí. Pokládám proto za správné a prozíravé, že krajská porota ve Vysokém Mýtě neuvážovala podle zaběhaných šablon a stereotypů a národní přehlídku v Kaplici obohatila o zcela jiný typ pořadu a o zajímavé podněty k diskusi.

Na okraj kaplického představení Jukiko je ovšem třeba dodat, že i když ho nelze posuzovat divadelními kritérii, přesto je na místě upozornit na některé jeho problémy, které právě při této ne-divadelní události souboru i vedoucí poněkud podřezaly nohy. V prvé řadě si myslím, že vedoucí neměla dostatečně promyšlenou dějovou kostru — z původní pohádky zůstala jen část fabule, a tak příběh netvoří dostatečně pevnou, přehlednou a k závěru směřující osnovu. A druhé má výtka míř k tomu, že i při volných improvizacích by se podle mého názoru měly děti učit cítit celek, tvar, rytmus či přesněji temporytmus. A v tom by jim vedoucí měl neustále pomáhat — buď přímo, svou osobní přítomností na scéně (jak se pro to rozhodly např. vedoucí havlíčkovobrodské souboru v Bílé kočičce), nebo nepřímou — prostředky, jimiž lze rytmus podporovat a jimiž lze udržovat obrysy tvaru. Nina Martínková se o to v Jukiko pokusila zajímavým zvukovým partem, ale protože děti neměly oporu v pevnější dějové kostře, situace se rozmlžňovaly a děti nedokázaly udržovat přiměřené proporce jednotlivých sekvencí.

Kaplice a Mělník jsou symboly dvou národních přehlídek. Ale — jak je myslím zjevné z předcházejících řádků — obě přehlídky se doplňují a někdy i překrývají do té míry, že o nich lze jen obtížně referovat odděleně. Myslím si, že ignorovat nebo dokonce popírat spojitosti mezi nimi by bylo nejen pošetilé, ale pro další rozvoj dramatické výchovy dětí velmi nezdavé.

JAROSLAV PROVAZNÍK
FOTO KAREL KERLICKÝ

PROGRAM KAPLICKÉHO DIVADELNÍHO LÉTA 1987 (12.—19. 6. 1987)

DĚTSKÝ SOUBOR KVITKA Z LESNÍ LIBEREC (ved. AZÁLKA HORÁČKOVÁ)
Azálka Horáčková: O DIVCE VASILISE
Na motivy ruské lidové pohádky vyprávěné Irinou Karnaučovovou

TRIDNÍ KOLEKTIV 3. LŠU PLEZEN (ved. DANA JANDOVÁ)
Ljuba Štěplová - Dana Jandová:
POHÁDKA O HONZOVÍ

DĚTSKÉ DRAMATICKÉ STUDIO ZK ROH ZBC HRADEK U ROKYCAN (ved. DANA KRABCOVÁ)
Alain Mikulka: HASTRMANI PRINCEZNIČKA
HUDEBNĚ DRAMATICKÝ SOUBOR HOSTIVIT ZS HOSTIVICE (ved. DANA ŘÍHOVÁ)
Dana Říhová: HRA O DOROTĚ

LŠU PISEK (ved. MARIE HUSINECKÁ)
René Gasciány - Marie Husinecká: BUDĚT!
Dramatičce jedné z kapitol knihy Mikulášovy prázdniny
SOUBOR TAPKA ODPM A MĚOB ZNOJMO (ved. PETR ZÁK)
Vojtěch Stekláč - Milena Lukešová - Petr Zák:
MEJDAN NA DÁLNICI
Dramatičce stejnojmenné prózy Vojtěcha Stekláče s použitím veršů Mileny Lukešové ze sbírky Nahej v trní

SOUBOR KLOBOUČEK LŠU KLIMKOVICE (ved. EVA POLZEROVÁ)
Milada Mašatová: BAJAJA
Dramatičce pohádky Boženy Němcové

LOUTKÁŘSKÝ SOUBOR ODPM KO BRATISLAVA (ved. MARICA MIKULOVA)
Tomáš Janovic - Krista Bendová - Josef Pavlovic - Marica Mikulová - Iveta Záková: ROZPRAVKY O PRINCEZNAČI ALEBO KDE BŮLO, TAM BOLO
Na motivy současných slovenských spisovatelů napsaly Marica Mikulová a Iveta Záková

DIVADELKO V CIHELNE LŠU PARDUBICE-POLABINY (ved. NINA MARTINKOVÁ)
Zlata Černá - Miroslav Novák - Nina Martínková: JUKIKO
Na motivy japonské lidové pohádky Kešiči paicé z knihy Zlaty Černé a Miroslava Nováka Prodaný sen

SOUBORY, KTERÉ VYSTOUPILY NA NÁRODNÍ PŘEHLEDCE DĚTSKÝCH RECITÁTORŮ A RECITAČNÍ KOLEKTIVŮ 1987 (22.—24. 5. 1987)

RECITAČNÍ SOUBOR LŠU MĚLNÍK (ved. JIRI HLAVIČKA)
Michal Černík: GROTESKY

DIVADELNÍ SOUBOR PAMPELIŠEK LŠU PRAHA 5 (ved. Marie Kolářová)
Milena Lukešová: NAHEJ V TRNÍ
PO POTER PŘÍ 10. ZS PLEZEN (ved. JIRI CHEMLAR)
Josef Brukner: KLÍČ OD KRÁLOVSTVI

SOUBOR PAPERSEK LŠU JIČÍN (ved. DANA HEDUKOVÁ)
František Hrubín: SVIT, SLUNÍČKO, SVIT

ZÁCI 5. TRÍD ZS GAGARINOVA TREBÍČ (ved. JAROSLAV DEJL a EVA SCIGIELOVÁ)
Jiří Žáček: KOLIK MÁ PRAHA VĚŽÍ?

SOUBOR SLUNÍČKO ZS SMOLKOVA PRAHA 4 (ved. JANA ZVOLÁNKOVÁ)
Jiří Havel - Josef Keinar - Miroslav Florian - Jiří Žáček - Michal Černík: MÁME RÁDI ZVÍRATA

SOUBOR LŠU PISEK (ved. MARIE HUSINECKÁ)
Jan Rejzek - Lenka Ryzolová: JSI MOJE PRVNÍ ZBLAZNĚNÍ

SOUBOR HOPÁČEK LŠU OSTROV NAD OHŘI (ved. IRENA KONYVČKOVÁ)
Josef Brukner: POVIDÁNÍ S OBRAZY

PÍDIVADLO PS ZS NOVÉ MĚSTO POD SMRKEM (ved. KRISTA A JIRI BLÁHOVI)
Milena Lukešová - Lubor Falteisek: NAHEJ V TRNÍ

2. ROČNÍK LDO LŠU JABLONEC NAD NISOU (ved. LIBUŠE HAJKOVÁ)
Josef Brukner: MALÍ SPORTOVCI

SOUBOR PAMPELIŠKY ODPM PRACHTICE (ved. VLASTA ŽUMROVÁ)
Lubomír Feldek: POHÁDKA O VELKEM HLADU

DĚTSKÝ SOUBOR LDO LŠU PŘELOUC (ved. RENATA SUCHÁNKOVÁ)
František Hrubín: POHÁDKA O KVĚTUŠCE

DRAMATICKÝ SOUBOR ZS NOVÝ JIČÍN - ZVOTICE (ved. JIRINA HROMÁDKOVÁ)
Zdeněk Kriebel: SVĚT JE KRÁSNÉ STRAKATÝ

RECITACIŇNÍ KROUŽEK LŠU UHERSKÉ HRADIŠTE (ved. IGOR STRÁNSKÝ)
Samuël Maršák: JAK SLO PSANI KOLEM SVĚTA

DIVADELKO PŘED TABULÍ 7. ZS PŘIBRAM (ved. VLADIMÍR NEPLAČA a HELENA ENKELKOVÁ)
Michal Černík: HERLASTE NĚM SVĚSTKY